

ارزیابی نقش مربیان در ترویج اخلاق ورزشی از دیدگاه ورزشکاران تیم‌های ملی

پایه کشور

سعید یوسفی^۱

اسماعیل شریفیان^۲

کوروش قهرمان تبریزی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۳/۳/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۵/۱۸

طی سال‌ها همگان بر این باور بودند که ورزش‌های رقابتی موجب ارتقای ورزشکاران از نظر شخصیتی می‌شود، در صورتی که شخصیت به طور خودکار فقط از طریق شرکت در ورزش ساخته نمی‌شود، بلکه ورزشکاران از طریق آموزش‌های مربیان ارزش‌های مثبت را فرا می‌گیرند. بر همین اساس، پژوهش حاضر با هدف ارزیابی نقش مربیان در ترویج اخلاق ورزشی در ورزشکاران اجرا شد. روش تحقیق حاضر از نوع پیمایشی است که جامعه آماری آن بازیکنان دعوت شده در اردوی تیم ملی نوجوانان فوتبال، هندبال، بسکتبال، تکواندو، کشتی و جودو می‌باشد. برای نمونه‌گیری به دلیل کم بودن جامعه آماری از روش سرشماری استفاده شد. برای جمع‌آوری اطلاعات، از پرسشنامه محقق ساخته ۳۳ گویه‌ای که روایی و پایایی آن از طریق آزمون‌های ICC (۰/۸۶) و CVI (۰/۹۰) تایید شد، استفاده گردید. یافته‌های تحقیق نشان داد مربیان در ترویج حیطه رفتارهای جوانمردانه و پهلوانی عملکردی مطلوب، ولی در حیطه‌های تعهد به ورزش، مسئولیت‌های اجتماعی و نفی تفکر بردگرایی عملکردی نامطلوب داشته‌اند و این اختلاف‌ها به لحاظ آماری نیز معنی‌دار بود. با توجه به نتایج، مربیان باید سعی نمایند در ورزشکاران خود چنین تفکری را پرورش دهند که هدف از شرکت در ورزش، فقط برد نیست و در ترویج مولفه‌های همچون تعهد ورزشی و مسئولیت‌های اجتماعی تلاش بیشتری نمایند.

واژگان کلیدی: مربیان، نوجوانان، اخلاق ورزشی و تیم‌های ملی

E-mail: saeed_yuosefi@yahoo.com

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید باهنر کرمان (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید باهنر کرمان

^۳ استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه شهید باهنر کرمان

مقدمه

اخلاق^۱، سازه جداناپذیری از زندگی انسان است. فارغ از هر نژاد، فرهنگ، سیاست و طبقه اجتماعی، مسائل اخلاقی نقش مهمی در رفتار انسان ایفا می کنند. اخلاق یعنی اینکه برای دیگران نیز همانند خود اهمیت قائل شویم و بین خوب و بد و درست و غلط نیز تمایز بگذاریم (آرنولد^۲، ۱۹۹۴). هرچند مفهوم اخلاق اغلب مفهومی شناخته شده است، اما یکی از زمینه های ویژه ای که اهمیت و ارزش اخلاق، نمود خاصی پیدا می کند، ورزش است (ویلیام جی و همکاران^۳، ۱۳۸۷). به طور سنتی، ورزش منادی رشد و تکامل منش بوده و از همین رو، ذاتاً با اخلاق عجین شده است (کاشف^۴، ۱۳۸۰). همچنین، این عقیده که ورزش موجب ساختن یک شخصیت اخلاق گرا می شود، از دوران باستان وجود داشته و از همان زمان طرفداران بسیاری از جمله افلاطون^۴ را دارا بوده است؛ به طوری که فیلسوف اگزیستانسیالیستی^۵ چون کامو^۶ نیز اظهار داشته مقوله ای که او در آن به واقع اخلاقیات را آموخت، ورزش بود (خیری^۷، ۱۳۹۱). ولی در مقابل این افراد نیز همواره منتقدانی وجود داشته اند که اکثریت آنها بر این باور بودند که ورزش به خوبی موجب ارتقای برخی از ارزش ها می شود، ولی این ارزش ها با توجه به محیط های ورزشی می تواند ارزش های غلط و رفتارهای غیر اخلاقی نیز باشند (سیمون^۷، ۲۰۰۱). نویسنده و متفکر توانای انگلستان، جورج اورول^۸ درباره درباره ذات ورزش مدرن چنین بیان می کند: "ورزش مدرن محدود می شود به عداوت، حسادت و فخر فروشی که در هیچ یک از قوانین در نظر گرفته نمی شود و در واقع، در بردارنده نوعی لذت سادیستی^۹ از تماشای خشونت است؛ به عبارت دیگر، یک جنگ منهای تیراندازی با تفنگ است (اورول، ۱۹۴۵)؛ به نقل از خیری^۷، ۱۳۹۱). کشتی دار و همکاران (۱۳۸۹) نیز در پژوهشی اظهار می دارند که امروزه، ورزش با چالشی روبه روست که ارزش های فرهنگی و اجتماعی را هدف قرار داده، این موضوع همان از دست رفتن روح ورزش و اخلاق ورزشی در میان کل جامعه عظیم ورزش است. همچنین می توان گفت ورزش به خودی خود هیچ اثر منفی یا مثبتی بر خصوصیات ثابت شخصیتی و یا عملکردهای شناختی افراد باقی نمی گذارد، بلکه باید اذعان داشت که هرگونه تأثیر ورزش بر افراد، حاصل برنامه ریزی، آموزش و یادگیری

¹ Ethics

² Arnold

³ Villiam & et al

⁴ Plato

⁶ Camus

⁷ Simon

⁸ George Orwell

۵- معتقد به فلسفه اگزیستانسیالیسم یا اصل اصالت وجود

^۹ - مربوط به ناهنجاری سادیسم (Sadism)؛ نوعی ناهنجاری روانی که فرد در آن از زجر کشیدن دیگران لذت می برد.

مبتنی بر تعامل و ارتباط مداوم مربیان و شاگردان می‌باشد (وندن آوویل^۱، ۱۳۸۴). چرا که مربیان در میادین ورزشی، بیشترین قدرت نفوذ را روی شاگردان خود دارند، حتی شاید بیش از هر کس دیگری در خانواده شخص. بنابراین، این وظیفه مربیان ورزش است که چنین مسئولیتی را در رأس کار خود قرار دهند (وودن و جمیسون^۲، ۱۹۹۷)؛ به طوری که مربیان با رفتار اخلاقی مناسب، می‌توانند اهمیت رفتارهای اخلاقی و معنوی را افزایش دهند و به ورزشکاران کمک کنند تا مسئولیت‌پذیری، احترام، کار گروهی، پاسخگویی، مهارت‌های مدیریت زمانی، تشخیص درست از نادرست، نحوه کنار آمدن با شکست و موفقیت و نحوه انجام کارهای درست با وجود فشارهای اجتماعی و تأثیر شرایط دیگر را در خود تقویت نمایند (لامپکین و استوکوویسکی^۳، ۲۰۱۱). همچنین، برای نحوه اصلاح و توسعه بهتر رفتارهای اخلاقی در ورزش از دیدگاه رویکرد روان‌شناختی، ایجاد هر گونه تغییر و گسترش در رفتارهای اخلاقی مستلزم تربیت از دوران اولیه زندگی است (شعاری نژاد، ۱۳۸۰؛ احمدی، ۱۳۸۲)؛ یعنی، هر چقدر ما بتوانیم افراد را در دوران اولیه زندگی در محیطی مناسب برای فراگیری رفتارهای اخلاقی قرار دهیم، آنها می‌توانند آن رفتارها را بهتر فرا گیرند.

با توجه به رویکرد روان‌شناختی و تأثیری که مربیان ورزشی می‌توانند در پرورش شخصیت ورزشکاران با تأکید بر جنبه اخلاق ورزشی در شکل‌گیری رفتار و شخصیت ورزشکاران داشته باشند، هدف پژوهش حاضر ارزیابی نقش مربیان در ترویج اخلاقی ورزشی در ورزشکاران دعوت شده در اردوی تیم‌های ملی نوجوانان فوتبال، هندبال، بسکتبال، تکواندو، کشتی و جودو بود.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع پیمایشی و از نظر هدف، کاربردی می‌باشد و اطلاعات آن به صورت میدانی با استفاده از نظرات ورزشکاران نوجوان پسر گردآوری شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر نیز شامل ۲۰۵ نفر ورزشکار نوجوان پسر دعوت شده در اردوی تیم‌های ملی رشته‌های ورزشی تیمی (بسکتبال، هندبال، فوتبال) و رشته‌های ورزشی انفرادی (جودو، کشتی و تکواندو) بود. برای نمونه‌گیری به علت محدود بودن جامعه آماری، از روش سرشماری استفاده شد؛ یعنی، نمونه آماری برابر جامعه آماری در نظر گرفته شد. تعداد ۱۹۵ نفر حاضر به همکاری با تحقیق حاضر شدند و تعداد ۹ پرسشنامه به علت مخدوش

¹ Venden Avil

² Wooden & Jamison

³ Lumpkin & Stokowski

بودن از تحقیق کنار گذاشته شدند که در نهایت، نمونه تحقیق شامل ۱۸۶ نفر بود. برای جمع‌آوری داده‌ها در مورد ارزیابی نقش مربیان در ترویج اخلاق ورزشی، محقق در بررسی‌های خود به پرسشنامه جامعی برخورد نکرد. از این رو، نخست اطلاعات و تحقیقات موجود در منابع داخلی و خارجی پیرامون اخلاق در ورزش مستندسازی شد و با الگو گرفتن از پرسشنامه اخلاق ورزشی زلکووسکی و همکاران^۱ (۲۰۱۲) و سلطان‌حسینی و همکاران (۱۳۹۰)، پرسشنامه‌ای اولیه در ۴۰ گویه طراحی شد. براساس نظرسنجی و بهره‌گیری از نظرهای صاحب‌نظران و خبرگان و سنجش پایایی و روایی، ۳۳ گویه پنج درجه‌ای لیکرت^۲ از «اصلاً تا همیشه» با مقیاس نمره‌گذاری ۱ تا ۵، در ارزیابی نقش مربیان در ترویج اخلاق ورزشی تأیید شد. برای سنجش پایایی پرسشنامه از دو روش پایایی آزمون-بازآزمون^۳ و پایایی درونی^۴ استفاده گردید که همبستگی بین میانگین‌های پایایی آزمون-بازآزمون، برابر با (ICC=۰/۸۶) به دست آمد. بر اساس مطالعات قبلی، ضریب همبستگی (۰/۷۴) به بالاتر، بسیار خوب می‌باشد (فلیز^۵، ۱۹۸۱). برای سنجش سازگاری درونی نیز از روش آزمون آلفا کرونباخ استفاده شد. این ضریب برای کل گویه‌ها (۰/۸۷) به دست آمده که بر اساس مطالعات قبلی محدوده‌ی بالاتر از (۰/۸۰) بسیار خوب است (دولیس^۶، ۲۰۰۳؛ نانلی و برنشتاین^۷، ۱۹۹۴).

برای پی بردن به روایی پرسشنامه، روایی سازه و روایی محتوا^۸ مورد ارزیابی قرار گرفتند. برای تعیین روایی روایی محتوا از مدل لاوشی (۱۹۷۵)، استفاده گردید؛ به طوری که پرسشنامه اولیه با مقیاس قضاوتی لیکرت چهار رتبه‌ای از «ارتباط ندارد تا بسیار مرتبط است» با نمره‌گذاری ۱ تا ۴، همراه با اهداف و فرضیه‌های پژوهش به ۵ تن از متخصصان تربیت بدنی و اخلاق ارایه شد و از آنان خواسته شد نظرات خود را راجع به ارتباط گویه‌ها با متغیرها و گویه‌های که لازم است اضافه یا حذف شود لحاظ نمایند که روایی محتوای کل پرسشنامه (CVI=۰/۹۰)^۹، به دست آمد.

هدف از ارزیابی روایی سازه، پاسخ به این سؤال است که ساختار پرسشنامه تا چه حد با هدف پرسشنامه انطباق دارد. برای سنجش آن از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد که کفایت حجم نمونه (KMO)

---

^۱ Ziolkowski & et al

^۲ Likert scale

^۳ Test-retest reliability

^۴ Internal reliability

^۵ Fleiss

^۶ Devellis

^۷ Nunnally & Bernstein

^۸ Content Validity

^۹ Content validity item

برای این پرسشنامه (۰/۷۹) به دست آمد. در این پژوهش نتایج آزمون Bartlett's Test برای اکثر گویه ها معنی دار (۰/۰۰۱)، به دست آمد و عدد به دست آمده، برای Determinant مساوی با (۰/۳۵۵) بود؛ یعنی، داده‌ها نه همبستگی کامل دارند (یک) و نه از هم دیگر جدا هستند (صفر). برای دسته بندی حیطه‌ها نیز از روش PAF^۱ استفاده شد. این روش که عددهای ویژه مقدار^۲ را به ما نشان می دهد، در این پرسشنامه بالاتر از بالاتر از یک و برابر با شش عدد بود که تعداد حیطه‌های استخراج شده از این پرسشنامه را نشان می دهد. همچنین، برای قابل فهم تر کردن نتایج از روش Oblique از نوع Direct Oblimin استفاده شد و سؤال‌هایی که ضریب همبستگی آنها با حیطه‌های مربوط به خود بالاتر از (۰/۴) بود، به عنوان سؤال آن حیطه دسته‌بندی شد. حیطه‌های پرسشنامه و تعداد گویه‌های مربوط به هر حیطه نیز به این شکل به دست آمد: رفتار منصفانه (۶)، رفتار جوانمردانه (۶)، رفتار پهلوانی (۵)، مسؤولیت‌های اجتماعی (۵)، تعهد ورزشی (۵) و نفی تفکر بردگرایی (۶). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی و برای بررسی توزیع طبیعی متغیرها، از آزمون کالموگراف اسمیرنوف^۳ و آزمون آماری t تک نمونه، لون تست، t مستقل و آنالیز واریانس مکرر برای سنجش فرضیه‌ها در محیط نرم افزار آماری SPSS_{v20} استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱: توزیع فراوانی نمونه‌های تحقیق بر اساس رشته ورزش

آماره نوع ورزش	فراوانی	درصد
تکواندو	۲۸	۱۵/۱
بسکتبال	۲۹	۱۵/۶
کشتی	۳۸	۲۰/۴
فوتبال	۳۷	۱۹/۹
جودو	۲۴	۱۲/۹
هندبال	۳۰	۱۶/۱
مجموع	۱۸۶	۱۰۰/۰

با توجه به اطلاعات جدول ۱، تعداد ۹۰ نفر به ورزش‌های انفرادی و ۹۶ نفر به ورزش‌های تیمی می‌پرداخته‌اند. همچنین، تعداد ۳۷ نفر معادل ۱۹/۹ درصد کل نفرات به ورزش فوتبال، ۲۹ نفر معادل ۱۵/۶ درصد کل نفرات به ورزش بسکتبال، ۳۰ نفر معادل ۱۶/۱ درصد کل نفرات به ورزش هندبال، ۳۸ نفر

^۱- Principal axis factoring

^۲- Initial Eigenvalues

^۳- Kolmogorov- Smirnov

معادل ۲۰/۴ درصد کل نفرات به ورزش کشتی، ۲۸ نفر معادل ۱۵/۱ درصد کل نفرات به ورزش تکواندو و ۲۴ نفر معادل ۱۲/۹ درصد کل نفرات، به ورزش جودو می پرداختند.

جدول ۲: نتایج آزمون کولموگراف اسمیرنف اخلاق ورزشی و حیطه‌های آن

متغیر	آماره	کولموگراف اسمیرنف (Z)	df	Sig.
اخلاق ورزشی	۰/۱۰۱	۱۸۶	۰/۰۸۲	
رفتار منصفانه	۰/۱۱۱	۱۸۶	۰/۱۱۵	
رفتار جوانمردانه	۰/۰۹۵	۱۸۶	۰/۱۳۱	
رفتار پهلوانی	۰/۱۱۶	۱۸۶	۰/۰۷۴	
ارزش‌های اجتماعی	۰/۱۰۳	۱۸۶	۰/۱۰۳	
تعهد ورزشی	۰/۱۵۶	۱۸۶	۰/۰۶۵	
نفی تفکر بردگرایی	۰/۱۶۲	۱۸۶	۰/۰۵۵	

با توجه به نتایج جدول ۲، سطح معنی داری برای متغیرهای این پژوهش بالاتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، نتیجه می‌گیریم که داده‌های جمع‌آوری شده برای حیطه‌های اخلاق ورزشی و نمره کل اخلاق ورزشی از توزیع نرمالی برخوردار است و به همین دلیل برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از آزمون‌های پارامتریک استفاده شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون t تک نمونه عملکرد مربیان در ترویج حیطه‌های اخلاق ورزشی

عدد شاخص = ۳									
حیطه‌ها	آماره	میانگین	S.d	اختلاف میانگین	t	Sig.	عملکرد	Upper	Lower
رفتارهای منصفانه	۳/۱۱	۱/۰۱۴	۰/۱۱	۱/۵۸۵	۰/۱۱۵	متوسط	-۰/۰۲۸	۰/۲۶۴	
رفتار جوانمردانه	۳/۸۴	۱/۰۴۴	۰/۸۴۱	۱۰/۹۸	۰/۰۰۱*	مطلوب	۰/۶۹۰	۰/۹۹۲	
رفتار پهلوانی	۴/۰۶	۰/۸۲۷	۱/۰۶	۱۷/۶۲	۰/۰۰۱*	مطلوب	۰/۹۴۹	۱/۱۸	
تعهد به ورزش	۲/۴۸	۰/۶۵۷	-۰/۵۲	-۱۰/۸۲	۰/۰۰۱*	نامطلوب	-۰/۶۱۶	-۰/۴۲۶	
نفی تفکر بردگرایی	۲/۵۰	۰/۹۶۵	-۰/۵	-۶/۹۳۶	۰/۰۰۱*	نامطلوب	۱/۳۶	۱/۵۴	
مسئولیت اجتماعی	۲/۱۸	۰/۸۸۶	-۰/۱۸	-۱۲/۵۲	۰/۰۰۱*	نامطلوب	-۰/۹۴۲	-۰/۶۸۶	

* سطح $P \leq 0.05$ اختلاف معنی دار است.

همان‌گونه که در جدول ۳ مشخص است، عملکرد مربیان در ترویج رفتارهای منصفانه ($\bar{X}=3/11$)، بالاتر از میانگین مورد ادعای حد مطلوب ($\bar{X}=3$)، به دست آمد، ولی به لحاظ آماری این اختلاف معنی‌دار نیست. بنابراین نمی‌توان گفت مربیان در این حیطة دارای عملکرد مطلوبی بوده‌اند. همچنین، عملکرد مربیان در دو حیطة رفتارهای جوانمردانه و رفتارهای پهلوانی بالاتر از حد شاخص به دست آمده و به لحاظ آماری نیز این اختلاف معنی‌دار است که حاکی از این می‌باشد مربیان در این دو حیطة دارای عملکرد مطلوبی بوده‌اند. نتایج آزمون t تک نمونه برای سه حیطة تعهد به ورزش، نفی تفکربرد گرایی و مسئولیت‌های اجتماعی پایین‌تر از حد شاخص مطلوب به دست آمده که به لحاظ آماری نیز معنی‌دار است. پس مربیان ورزشی در این حیطة‌ها دارای عملکرد نامطلوبی بوده‌اند.

در مرحله بعدی، برای رتبه‌بندی عملکرد مربیان ورزشی در ترویج حیطة‌های اخلاق ورزشی در ورزشکاران تیم‌های ملی پایه از آزمون آنالیز واریانس استفاده شد که نتایج به دست آمده از این آزمون نشان داد عملکرد مربیان در ترویج حیطة‌های اخلاق ورزشی کمتر از سطح معنی‌داری (۰/۰۵) معنی‌دار است. بنابراین می‌توان گفت بین عملکرد مربیان ورزشی در ترویج حیطة‌های اخلاق ورزشی در ورزشکاران تیم‌های ملی پایه تفاوت وجود دارد که با استفاده از آزمون تعقیبی Bonferroni تفاوت‌های موجود در بین حیطة مشخص شد (جدول، ۴).

جدول ۴: نتایج آزمون تعقیبی عملکرد مربیان در ترویج حیطة‌های اخلاق ورزشی

Sig.	اختلاف میانگین (I-J)	حیطه‌های اخلاق (J)	حیطه‌های اخلاق (I)
* ۰/۰۰۱	* -۰/۷۲۴	رفتارهای جوانمردانه	رفتارهای منصفانه
* ۰/۰۰۱	* -۰/۹۵۱	رفتارهای پهلوانی	
* ۰/۰۰۱	* ۰/۹۳۲	مسئولیت‌های اجتماعی	
* ۰/۰۰۱	* -۰/۶۴۰	تعهد ورزشی	
* ۰/۰۰۱	* -۰/۶۰۹	نفی تفکر بردگرایی	
۰/۳۲۵	-۰/۲۲۷	رفتارهای پهلوانی	رفتارهای جوانمردانه
* ۰/۰۰۱	* ۱/۶۵۶	مسئولیت‌های اجتماعی	
* ۰/۰۰۱	* ۱/۳۶۳	تعهد ورزشی	
* ۰/۰۰۱	* ۱/۳۳۲	نفی تفکر بردگرایی	
* ۰/۰۰۱	* ۱/۸۸۳	مسئولیت‌های اجتماعی	رفتارهای پهلوانی
* ۰/۰۰۱	* ۱/۵۹۱	تعهد ورزشی	
* ۰/۰۰۱	* ۱/۵۶۰	نفی تفکر بردگرایی	
* ۰/۰۰۲	* -۰/۲۹۳	تعهد ورزشی	مسئولیت‌های اجتماعی
* ۰/۰۲۹	* -۰/۳۲۳	نفی تفکر بردگرایی	
۱/۰۰	۰/۳۱	نفی تفکر بردگرایی	تعهد ورزشی

* سطح $P \leq ۰/۰۵$ تفاوت معنی دار است.

با توجه به اطلاعات جدول ۴، در بین عملکرد مربیان در ترویج حیطه‌های اخلاق و ورزشی به غیر از حیطه رفتار پهلوانی با رفتار جوانمردانه و حیطه تعهد ورزشی با نفی تفکر بردگرایی در سطح معنی داری $P > ۰/۰۵$ تفاوت وجود نداشت، ولی در بین حیطه‌های دیگر در سطح معنی داری ($P \leq ۰/۰۵$) تفاوت وجود داشت. همچنین، با توجه به میانگین مربیان به ترتیب در حیطه‌های رفتارهای پهلوانی، رفتارهای جوانمردانه، رفتارهای منصفانه، نفی تفکر بردگرایی، تعهد ورزشی و مسئولیت‌های اجتماعی بیشترین نقش را داشته‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

در تیم‌های ورزشی، مربیان به عنوان مغز متفکر و پویا در تعیین سرنوشت و کسب بالاترین بازده ممکن، نقش و اهمیت انکار ناپذیری دارند. بر اساس نتایج پژوهش‌ها، یکی از مهمترین نقش‌های مربیان در ورزش اهمیت دادن به پرورش شخصیت ورزشکاران می‌باشد. مربیان با رفتار اخلاقی مناسب، می‌توانند اهمیت رفتارهای اخلاقی و معنوی را افزایش دهند و به ورزشکاران کمک نمایند تا مسئولیت‌پذیری، احترام، کارگروهی، نحوه کنار آمدن با شکست و موفقیت و نحوه انجام کارهای درست با وجود فشارهای اجتماعی

را در خود تقویت نمایند. مربیان ورزشی می‌توانند به عنوان تاثیرگذارترین فرد بر روی ورزشکاران، عملکرد مثبتی در ترویج اخلاق ورزشی داشته باشند. از این رو، هدف این پژوهش ارزیابی عملکرد مربیان در ترویج اخلاق ورزشی و حیطه‌های آن بود و از آنجا که طبق نظریه بندورا فرد در دوران نوجوانی، آمادگی لازم برای پذیرش رفتارهای اخلاقی را دارد، مربیان ورزشکاران دعوت شده در اردوی تیم‌های ملی پایه مورد ارزیابی قرار گرفتند.

نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که مربیان ورزشی تیم‌های ملی در ترویج رفتارهای منصفانه نمره‌ای بالاتر از عدد شاخص به دست آورده‌اند، ولی این اختلاف به لحاظ آماری معنی‌دار نیست؛ این در حالی است که نتایج پژوهش نشان می‌دهد آموزش رفتارهای منصفانه در ورزش به عهد مربیان می‌باشد (گینز، ۲۰۱۲؛ جوینز و جوینز، ۲۰۱۰). رفتارهای منصفانه در محیط‌های ورزشی، دربرگیرنده صفاتی مانند حفظ خود از آسیب‌های جسمانی و روانی، احترام به قوانین، تبعیت از مقررات، راستگویی در تبلیغات، اجتناب از گفتار و رفتار ناشایست، دوری از تقلب و احتراز از مواد نیروزاست (دیلمی و آذربایجانی، ۱۳۸۲).

همچنین، در سه حیطه تعهد به ورزش، نفی تفکر برد گرایی و مسئولیت‌های اجتماعی، نمره‌ای پایین تر از حد شاخص مطلوب به دست آمده است که به لحاظ آماری نیز معنی‌دار است. پس مربیان ورزشی در این حیطه‌ها دارای عملکرد نامطلوبی بوده‌اند.

بدیهی است که مربیان باید از طریق اعمال رفتارهای مناسب، الزامات عملکردی را در ورزشکاران افزایش دهند (نظردین و همکاران^۱، ۲۰۰۹) و یکی از این عوامل عملکردی که التزام بازیکنان را به ورزش افزایش می‌دهد، تعهد است (اسکانلان و همکاران، ۲۰۰۳). تعهد حالتی از شخصیت می‌باشد که در آن فرد از طریق اقدامات و فعالیت‌هایی که انجام می‌دهد، محدود و مقید می‌شود و به دلیل انجام همین اقدامات این باور در وی ایجاد می‌شود که باید انجام چنین فعالیتی را تداوم بخشد (نوروزی سید حسینی، ۱۳۹۱). نتایج به دست آمده در این پژوهش در رابطه با تعهد ورزشی با نتایج پژوهش‌های (عابدینی، ۱۳۸۷؛ خسروی‌زاده و حقداد، ۱۳۸۹) همسو می‌باشد. همچنین، مربیان باید محیط‌های ورزشی را به محیطی تبدیل کنند که ورزشکاران در آن حس لذت ورزشی، شادی، دوست داشتن، سرگرمی، جذابیت، منافع شخصی و فرصت‌های مشارکت را به دست آوردند حتی اگر نتوانند به نتیجه برد دست یابند.

---

¹ Nazarudin & et al

در حالی که در پژوهش‌های اوستلری، ۲۰۰۸؛ سزن و یلدرن، ۲۰۰۸؛ لامپکین و استوسکی، ۲۰۱۱؛ قدیری نوفرست و همکاران، ۱۳۹۱ بیان شده است که برای مربیان ورزشی، برد اهمیت بیشتری نسبت به آموزش رفتارهای اخلاقی داشته است. از دلایل احتمالی آن، این است که در میادین ورزشی مربیان اساساً درگیر طرز نگرش برنده شدن می‌باشند و ارزش اصلی در ورزش با عملکرد که همان رکوردها، امتیازات، کیفیت بالای رقابت‌ها و شناخت ملی و بین‌المللی می‌باشد، مشخص می‌شود (ورنیکا، ۲۰۱۰). در صورتی که باید هدف‌های اخلاقی اولویت‌های اول آموزش‌های ورزشی باشد، نه برد به هر قیمتی. تحقیقات متفاوتی نیز نشان داده‌اند که اگر هدف محض در ورزش، برنده شدن باشد - به طوری که فقط به بردن در ورزش فکر کنیم - ممکن است شاهد بروز رفتارهای غیر ورزشی به خاطر برد در عرصه ورزش باشیم. در این میان، مربیان به خاطر فشارهایی که بعد از باخت روی آنها وجود دارد، از آن گروه افرادی هستند که اساساً درگیر طرز نگرش برنده شدن به هر قیمتی شده‌اند. این طرز نگرش باعث می‌شود مربیان به ورزشکاران خود فشار آورند تا آنها به پیروزی برسند؛ به طوری که حتی در صورت آسیب دیدگی بازی کنند، مقررات و قوانین را زیر پا بگذارند، امتیازاتی غیرعادلانه از حریف از طریق فریب داور یا به کارگیری راهبردهای گمراه‌کننده دیگر کسب کنند (سزن و یلدرن^۱، ۲۰۰۸).

ورزش یک فعالیت اجتماعی است و شرکت در فعالیت‌های اجتماعی، راهی است که مربیان می‌توانند به کمک آن اهمیت مسئولیت‌های اجتماعی را در ورزشکاران تقویت نمایند (لامپکین و استوسکی، ۲۰۱۱)؛ یعنی، در اصل ورزش ماهیت اجتماعی دارد و به دلیل همین، فرصت مناسبی برای توسعه مسئولیت‌های اجتماعی و اقداماتی مثل کمک کردن به رقیب یا حریف آسیب دیده یا حمایت از هم تیمی که بازی ضعیفی از خود ارائه داده، می‌باشد. در عین حال و درست به دلیل همین ماهیت اجتماعی بودن، ورزش زمینه‌ای بالقوه برای ظهور تقلب، دروغ‌گویی، تهدید و آسیب رساندن به رقیبان و به طور خلاصه درگیر شدن در رفتاری می‌شود که برای دیگران نتایج منفی و زیانباری به همراه دارد (فدراسیون ملی انجمن دبیرستان‌های کشور، ۲۰۰۸). در بررسی ادبیات پیشینه به پژوهشی همسو با این فرضیه برخورد نکردیم، ولی نتایج پژوهش‌های متفاوتی در این زمینه بر این موضوع تمرکز داشتند که یکی از مهم‌ترین وظایف مربیان در میادین ورزشی، توسعه مهارت‌های اجتماعی می‌باشد (لامپکین، ۲۰۱۱؛ گینز، ۲۰۱۲؛ تنزل، ۲۰۱۲؛ جکوبز، ۲۰۱۳).

---

^۱ Yildiran

بر خلاف چهار حیطة قبله، مربيان در دو حيطه رفتارهاى جوانمردانه و پهلوانى نمره‌اى بالاتر از حد شاخص به دست آورده‌اند كه به لحاظ آمارى نيز اين اختلاف معنى‌دار است كه حاكى از اين مى‌باشد مربيان در اين دو حيطه داراى عملكرد مطلوبى بوده‌اند. رفتارهاى جوانمردانه كه به طور كامل رفتار ورزشى را منعكس مى‌نمايند و از رفتارهاى ساده اعضاى تيم، حريف، داور يا تماشاچى تا موقعيت‌هاى پيچيده‌اى مثل كمك به حريف افتاده بر زمين، قبول اشتباه، وفادارى و غيره را شامل مى‌شود (ورنيكا، ۲۰۱۰). همچنين، عدم اجراى قوانين بازي و آن‌ها را مانعى براى پيروزى در بازي دانستن و تقلب به هر نحو ممكن، جزو رفتارهاى منصفانه است، نه رفتارهاى جوانمردانه (طالبان نيا، ۱۳۸۷). رفتارهاى پهلوانى نيز صفاتى از قبيل صداقت و راستگويى، اخلاص در عمل، شكر و ياد خدا، سخاوت و بخشندگى، عشق به ميهن، رعايت احترام به پرچم و سرود ملي و ديگر قهرمانان، تفاخر ملي، ايثار مال و جان، شرافت و عزت ملي، شجاعت و اقتدار، توكل به خدا در برد و باخت را در بر مى‌گيرد (سروستانى، ۱۳۷۴، به نقل از طالبان نيا). از دلايل احتمالى اينكه مربيان ورزشى در ترويج رفتارهاى جوانمردانه و پهلوانى عملكرد مطلوبى داشته‌اند، اين است كه اين نوع رفتارها ريشه در فرهنگ و تاريخ مردم كشورمان دارد و از نياكان ما به ارث گذاشته شده است؛ چنان كه حتى كلمه پهلوان از تاريخ ايران باستان به ادبيات انگليسى راه يافته است، ولى متاسفانه بررسى ادبيات پيشينه داخلى و خارجى در اين حيطه، فقط به چند پژوهش محدود بوده است.

در نهايت، مقايسه عملكرد مربيان در ترويج حيطه‌هاى مختلف اخلاق ورزشى نشان مى‌دهد كه بين آنها تفاوت معنادارى وجود دارد ($P \leq 0/05$). همچنين نتايج حاصل نشان مى‌دهد كه غير از حيطه رفتار پهلوانى با رفتار جوانمردانه و حيطه تعهد ورزشى با نفى تفكر بردگرابى در بين حيطه‌هاى ديگر تفاوت معنادارى ($P \leq 0/05$) وجود دارد. اين نتايج حاكى از آن است مربيان ورزشى در دو حيطه رفتارهاى پهلوانى و جوانمردانه داراى عملكرد يكسان و مطلوبى بوده‌اند و در دو حيطه تعهد ورزشى و نفى تفكر بردگرابى نيز عملكرد يكسان، ولى نامطلوبى داشته‌اند. ما در اين آزمون به دنبال آن بوديم كه آيا مربيان در آموزش‌هاى رفتار اخلاقى به ورزشكاران خود در بين حيطه‌هاى اخلاقى مختلف تفاوت قائل مى‌شوند كه يافته‌هاى استخراج شده از آناليز واريانس مكرر نشان مى‌دهد، مربيان به ترتيب اولويت داراى بيشترين نقش در حيطه رفتارهاى پهلوانى، رفتارهاى جوانمردانه، رفتارهاى منصفانه، نفى تفكر بردگرابى، تعهد ورزشى و مسؤليت‌هاى اجتماعى مى‌باشند. به لحاظ آمارى، حيطه رفتار پهلوانى و جوانمردانه در يك سطح و حيطه‌هاى تعهد ورزشى و نفى تفكر بردگرابى در يك سطح مى‌باشند؛ به طورى كه بيشتر پژوهش‌هاى كه

در خارج از کشور انجام شده، حاکی از آن است که رفتارهای منصفانه و مسئولیت‌های اجتماعی در اولویت‌های اول آموزشی برای مربیان قرار دارند (لامپکین، ۲۰۱۱؛ لامپکین و استوسکی، ۲۰۱۱؛ تتزل، ۲۰۱۲؛ گینز، ۲۰۱۲). در خاتمه مربیان باید سعی نمایند تمام حیطه‌های اخلاقی در ورزش را به خصوص رفتارهای منصفانه و نفی تفکر برد گرایی که شاید در مواردی می‌تواند عامل اصلی برای انجام رفتارهای غیر اخلاقی باشد، آموزش دهند. مربیان باید تلاش کنند که با حفظ جوانب و همراه با توسعه رفتارهای اخلاقی به سمت برد پیش بروند؛ به طوری که اولویت اول، توسعه رفتارهای اخلاقی و اولویت دوم، عملکرد (نتیجه) ورزشکار در بازی باشد.

پیشنهادها

۱- از آنجا که ورزش به تنهایی نمی‌تواند عامل توسعه اخلاقی باشد، آموزش ارزش‌های اخلاق ورزشی در کنار آموزش مهارت‌ها و فنون رشته‌های ورزشی به ورزشکاران توسط مربیان و مدرسان تربیت بدنی، امری ضروری به نظر می‌رسد.

۲- با توجه به نتایج به دست آمده از این تحقیق که مربیان ورزشی در ترویج اخلاق ورزشی یا اخلاق ورزشکاری عملکرد ضعیفی داشته‌اند، یافتن راهکارها و روش‌هایی به منظور تربیت مربیانی که به رفتارهای اخلاقی نیز اهمیت بدهند ضروری است.

۳- با توجه به این یافته‌ها که مربیان در ترویج رفتارهای منصفانه عملکرد مطلوبی نداشتند، پیشنهاد می‌شود مربیان بر رفتارهای منصفانه به عنوان یکی از مهم‌ترین حیطه‌های اخلاقی و اولویت‌های اول برنامه‌های تربیت اخلاقی ورزشکاران توجه داشته باشند.

۴- با توجه به این یافته‌ها که مربیان در ترویج تعهد ورزشی به عنوان یک عامل در توسعه اخلاق ورزشی عملکرد مطلوبی نداشتند، پیشنهاد می‌شود مربیان در جهت ایجاد تعهد در ورزشکاران تلاش بیشتری نمایند.

۵- با توجه به این یافته‌ها که مربیان در ترویج مسئولیت‌های اجتماعی عملکرد مطلوبی نداشتند، ضروری است مربیان در میادین ورزشی به عنوان یک محیط اجتماعی، بر مسئولیت‌های اجتماعی ورزشکاران به عنوان یکی از تاثیرگذارترین حیطه‌های اخلاق در زندگی ورزشکاران در بیرون از محیط‌های ورزشی توجه بیشتری داشته باشند.

۶- با توجه به این یافته‌ها که مربیان در نفی تفکر بردگرایی عملکرد مطلوبی نداشتند، همچنین رقابت و تأکید بر پیروزی در مسابقات، به عنوان یکی از عوامل ظهور رفتارهای ضداجتماعی، ضد ورزشی و یا برخلاف اخلاق، ضروری است مربیان بر مقوله برد و باخت کمتر تأکید داشته باشند و در مقابل، بیشتر به ارزش ذاتی مشارکت ورزشی اهمیت داده شود.

منابع

- احمدی، سید احمد (۱۳۸۲) روانشناسی نوجوانان و جوانان. چاپ دهم. اصفهان: مشعل
- خسروی‌زاده، اسفندیار و حق‌داد، عابده (۱۳۸۹) "بررسی فعالیت‌های مربیگری و ارتباط آن با برخی ویژگی‌های شخصی مربیان نوجوانان و جوانان اراک". مدیریت ورزشی. شماره ۴، ص: ۱۳۷-۱۵۳.
- خیری، عامر و همکاران (۱۳۹۱) "تحلیل سطوح اخلاق ورزشی، شخصیت و هدف‌گرایی دانشجویان ورزشکار کشور: ارائه مدل‌ها علی". پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران.
- دیلمی، احمد و آذربایجانی، مسعود (۱۳۸۲) "اخلاق اسلامی". قم: دفتر نشر معارف
- سلطان حسینی، محمد؛ عابدی، احمد؛ موسوی، زهره و صیاد طلایی، اعظم (۱۳۹۰) "بررسی رابطه «اخلاق ورزشی» با «اعتقادات» به عنوان یکی از مولفه‌های هوش معنوی". مطالعات اسلام و روانشناسی. ۸، ص: ۹۹-۱۱۰.
- شعاری‌نژاد، علی‌اکبر (۱۳۸۰) "نگاهی نو به روانشناسی آموختن یا روانشناسی تغییر رفتار". چاپ اول، تهران: چاپخش
- طالبیان‌نیا، حسین؛ مظفری، امیر احمد و مرتضائی، بهزاد (۱۳۸۷) "بررسی وضعیت توسعه رفتار اخلاقی در ورزش قهرمانی کشور و ارائه راهکار". مجله حرکت. شماره ۳۷، ص: ۱۷۱-۱۹۱.
- عابدینی، امیر محمد بهروز (۱۳۸۷) "بررسی منش ورزشی ورزشکاران نخبه ورزش‌های تیمی و ورزشکاران ورزش‌های انفرادی". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شمال.
- قدیری نوفرست، جعفر؛ توکلی، محسن؛ کتبی، فرشته و نقی‌زاده، حسن (۱۳۹۱) "مقایسه ارزش‌های اخلاقی ورزشکاران با موازین اخلاقی جنبش المپیک". همایش ملی تربیت بدنی کاربردی و علوم ورزشی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تفت.
- کاشف، مجید (۱۳۸۰) "اخلاق، بازی‌های المپیک و مقایسه آن با ورزش در ایران باستان". مجله المپیک. ۲۰، ص: ۳-۶۸.
- کشتی‌دار، محمد؛ جهانگیری، محمد و رحیمی، محمد (۱۳۸۹) "نقش هدف‌گرایی و هویت اخلاقی در پیش‌بینی کارکردهای اخلاقی مثبت و منفی در فوتبال". مدیریت ورزشی. شماره ۷، ص: ۲۳-۵.

- نوروزی سید حسینی، رسول؛ فتحی، حسن و صادقی بروجردی، سعید (۱۳۹۱) " اثر ادراک رفتارهای رهبری مربیان بر تعهد ورزشی، انگیزش پیشرفت و رضایت مندی جودوکاران لیگ برتر ایران". فصلنامه مدیریت ورزشی. ۱۶، ص: ۱۸۹-۲۰۶.
- وندن آوویل، ایوس (۱۳۸۴) روانشناسی برای مربیان تربیت بدنی. محمد یمینی و محمد رضا حامدی نیا. دانشگاه امام رضا (ع)
- ویلیام جی، مورگان؛ کلاوس وی، میر و اشنايدر، آنجلا جی (۱۳۸۷) اخلاق در ورزش. سید محمد حسین رضوی و محسن بلوریان. تهران: کمیته ملی المپیک
- Arnold, P. J.(1994) "**Sport and moral education**". Journal of Moral Education. 23, P:75-89.
- Devellis ,RF.(2003) **Scale development: Theory and applications**. 2. Newbury Park, CA: Sage.
- Fleiss, J.L. (1981) **Statistical Methods for Rates and Proportions**. 2 nd. Edition. New York: Wiley.
- Gaines S, A. (2012) "**Theory into Practice: Developing Individual and Team Character in Sport, Strategies**". A Journal for Physical and Sport Educators, 25:8, P: 30-33.
- Jacobs, Frank, Knoppers, Annelies & Webb, Louisa (2013) "**Making sense of teaching social and moral skills in physical education**". Physical Education and Sport Pedagogy. 18:1,P: 1-14.
- Jones C. & Jones R. (2010) "**Sports coaching, virtue ethics and emulation**". Physical Education and Sport Pedagogy. 15:4, P: 345-359.
- Lawshe, C.H.(1975)" **A quantitative approach to content validity**". **Personnel Psychology**. (28), PP: 563-575.
- Lumpkin, A. & Stokowski, S. (2011) "**Interscholastic Sports: A Character-Building Privilege**." Kappa Delta Pi Record. 47:3,pp: 124-128.
- Lumpkin, A.(2011) "**Building Character through Sports, Strategies**". A Journal for Physical and Sport Educators. 24:6,P: 13-15.
- National Federation of State High School Associations (2008) **The case for high school activities**. Indianapolis, IN: NFSH. Available at: Case-for-High-School-Activities.pdf.
- Nazarudin, Mohammad Nizam Bin Hj. Omar Fauzee, Mohd Sofian, Jamalis Marjohan & et al. (2009) "**Coaching leadership styles and athletes**

- satisfactions among Malaysian university basketball team".** Research Journal of International Studies. Issue 9. PP:4-11.
- Nunnally, Jum& Bernstein, Ira. (1994) **Psychometric Theory**. New York: McGraw Hill, 3rd ed.
  - Ostler, S. (2008) **How to cheat in sports: Professional tricks exposed!** San Francisco, CA: Chronicle Books.
  - Scanlan, T.K., Russell, D.G., Beals, KP & Scanlan, L.A. (2003) "**Project on elite athlete commitment PEAK): II: A direct test and expansion of the sport commitment model with elite amateur sportsman**". Journal of Sport and Exercise Psychology. 5, 377-400.
  - Sezen, G. & Yildiran, I. (2008) **Primary and secondary school students' perspectives on the fair play behaviors** International Sport Science Congress. 23-25.
  - Simon, R.L.(2001) "**Sports, Relativism and Moral Education**". Sport and Education. pp: 15-27.
  - Teetzal S, J. (2012) "**Optimizing Olympic education: a comprehensive approach to understanding and teaching the philosophy of Olympism**". Educational Review. 64:3,P: 317-332.
  - Veronica.P (2010) **The importance of moral training in sports performance.**" Procedia Social and Behavioral. 2, P: 869–874.
  - Wooden, J., and Jamison S.(1997) **Wooden: A lifetime of observations and reflections on and off the court** . Lincolnwood, IL: Contemporary Books.
  - Ziolkowski, A., Strzalkowska, A., Sakla, Zaranska, B., Bonislawska, I. (2012)"**Questionnaire of Sports Ethics – A Tool for Assessing Moral Behavior in Sport**". Baltic journal of health and physical activity. 4(4), P: 277-283.

Evaluating Coaches' Performances in Promoting Sports Morality among National Team Athletes

Saeed Yuosefi

Master degree student in Sport Management, Shahid Bahonar University, Kerman

Ismael sharifian

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Shahid Bahonar University, Kerman

Kurosh Ghahraman Tabrizi

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Shahid Bahonar University, Kerman

Received:10 Jun. 2014

Accepted: 9 Aug. 2014

For years, every body believed that champions led to promote athletes' personality, While personality isn't made automatically through sports, rather than athletes learn positive values just through instructions of coaches. Accordingly, current research performed with the aim of evaluating coaches' performances in promoting sports morality among national team athletes. This is a survey that its population are the invited players to the camp of national Football, handball, basketball, tae kwon do, wrestle and judo. For sampling, a statistic method was used because the population were small. To collect the data, scholarship questionnaire with 33 items was used that it's validity and reliability were proved through ICC tests (86%) and CVI (90%).The results detected that there is a significant difference between the coaches of individual and team sports. Coaches of individual sports had a better performance than the coaches of team sports. Moreover, these coaches had a good performance for promoting loyal, athletic and fair behaviors as these good performances were significant in the field of loyal and athletic behaviors. They didn't have a good performance in the fields of committing to sports, social responsibilities and denying the winning tendency. According to the results, coaches should try to learn this idea to their athletes that they don't involve in sports just for winning, and they should try more for promoting aspects like committing to sports and social responsibilities.

Key words: Coaches, Adolescents, Sports Morality and National Teams